

ЕКОЛОГІЧНІ ЦІННОСТІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Т. Н. Пузир

Проаналізовано проблему формування екологічних цінностей та екологічної культури в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: екологічна культура, екологічна свідомість, екологічні цінності, ціннісні орієнтації, екологічні мотиви.

ENVIRONMENTAL VALUES AS THE MEAN OF FORMATION OF ECLOGICAL CULTURE

T. M. Puzyr

Annotation: The problem of formation of environmental values and ecological culture in the process of vocational training is analyzed.

Key words: ecological culture, ecological consciousness, environmental values, value orientation, ecological motives.

Пузир Таисия Николаевна - соискатель кафедры педагогики Житомирского государственного университета имени Ивана Франко, (г. Житомир, Україна)

Puzyr Taisiia Mykolaivna is a applicant of Department of Pedagogics of Zhitomir State University named after I. Franko, (Zhitomir)

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент В. П. Строкаль

УДК 377.12:504.06

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКР «МАГІСТР» ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 8.04010604 «ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ» В НУБІП УКРАЇНИ

Ю. В. Рибалко

В статті представлена концепція підготовки, загальна характеристика та перспективи розвитку регіону щодо потреби фахівців зі спеціальності «Екологічний контроль та аудит»

Ключові слова: підготовка, концепція, екологічний контроль, аудит, еколог.

Приєднання України до реалізації цілей і принципів Болонського процесу (забезпечення якісного освітнього рівня фахівців, відповідність їхньої підготовки міжнародному ринку праці) посилює актуальність

питання формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Зміцнення європейської співпраці у професійній освіті з підготовки фахівців вимагає нових підходів до організації навчально-виховного процесу. Нагальною є потреба підвищення рівня екологічної освіти, культури і свідомості фахівців різних галузей та професійної реалізації на всіх рівнях.

Основними пріоритетами екологічної політики є підготовка висококваліфікованих кадрів, які професійно здатні до адаптації та самореалізації в умовах екологізації агропромислового комплексу. Основні завдання національної екологічної політики в сфері освіти полягають у: вдосконаленні системи екологічної освіти з урахуванням принципів сталого еколого-збалансованого розвитку; створенні національних систем екологічного інформування та освіти населення, включаючи соціально-орієнтоване використання її інформаційно-методичних центрів з обміну досвідом; підвищенні професійно-екологічної кваліфікації посадових осіб інституційних органів управління; вдосконаленні системи управління інформацією про еколого-збалансований розвиток, зокрема, екологічне просвітництво громадськості шляхом упровадження еколого-виховних та освітніх програм, при постійному оприлюдненні стану еколого-економічної безпеки держави.

Стратегія державної кадрової політики (2012-2020 рр.) визначає особливості підготовки і перепідготовки висококваліфікованих кадрів згідно з суспільними потребами. Вона наголошує на відсутності збалансованої системи управління професійною орієнтацією молоді, об'єктивних принципів її добору і навчання; уповільненості темпів впровадження сучасних технологій професійного розвитку, ефективної системи моніторингу потреб суспільства і держави у фахівцях із відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями підготовки.

Професійну підготовку майбутніх екологів зі спеціальності «Екологічний контроль та аудит», а також її компоненти у своїх працях висвітлюють науковці: С. М. Степаненко, Н. М. Рідей, О. Г. Владимірова, Н. В. Внукова, І. Д. Лосєва, Г. В. Крусір, М. Ю. Павленко, О. Ю. Сапко, Г. В. Тітенко, М. М. Шафорова та ін.

Аналіз основних напрямків і тенденцій розвитку передових в економічному відношенні країн показує, що велика увага приділяється екологічній безпеці та екологічно чистому виробництву сільськогосподарської продукції. Питання економічного обґрунтованого

виробництва екологічно чистої продукції неможливо уявити без застосування екологічного контролю та аудиту. Україна останнім часом також виходить на цей перевірений світовою практикою шлях. Але це можливо при наявності відповідної нормативно-правової бази, технічного регулювання та висококваліфікованих кадрів, здатних орієнтуватися в сучасній економічній ситуації, прогнозувати і передбачати шляхи розвитку процесу екологізації АПК в цілому, і тим самим закладати концептуальні і методологічні основи для розгортання процесів екологічного моніторингу, розробки, впровадження і використання еколого-управлінських систем та екотехнологій в аграрному виробництві, використовувати найсучасніші технології, кваліфіковано проводити необхідні передпроектні, проектні, еколого-економічні та екологічнобезпечні перевірки.

В умовах розширення виробничих, соціально-економічних, науково-технічних можливостей України виникла необхідність підготовки нових фахівців в галузі охорони навколишнього природного середовища, як для Київщини, так і всієї України. Фахівці з екологічного контролю та аудиту - це професіонали які здатні вирішувати природо-ресурсні, природо-охоронні та антропоохоронні завдання екологічного контролю в біо-, агро-, урбо-, техно-, геосферах, рекреаційній, туристичній та соціальних сферах.

Згідно із Законом України "Про вищу освіту" в університетах України реалізується ступенева система вищої освіти, яка має певні особливості. Ця система надає широкі можливості для задоволення освітніх проблем людини і підвищує гнучкість всебічної підготовки фахівців та рівень їх соціального захисту в умовах змін потреб економіки і ринку праці. Вона забезпечує здобуття бажаної кваліфікації або її підвищення за певним напрямом професійного спрямування або спеціальністю і базується на відповідних освітньо-професійних програмах підготовки.

Ця система підготовки фахівців розроблена в університетах на основі глибокого вивчення особливостей вищої аграрної освіти і включає в себе основні принципи та досягнення нашої традиційної системи, а також англо-саксонської, німецької, французької та ряду інших. Найважливішим у ній є те, що вона охоплює всі ступені, які визначені Законом України "Про вищу освіту" та Постановою Кабінету Міністрів "Про ступеневу освіту в Україні". Разом з тим, вона дає змогу інтегруватися із системами ступеневої освіти університетів США, Канади

та провідних країн Західної Європи. Вона забезпечує також поєднання кращих досягнень традиційної національної системи освіти із сучасними системами освіти університетів країн Заходу.

Контингент студентів, які вступають до університетів Київщини на спеціальність 8.04010604 «Екологічний контроль та аудит», в основному формується завдяки міським мешканцям, а тому, закріплення цих випускників у сільській місцевості досить низьке. Підготовка фахівців зазначеної спеціальності здійснюється у Національному університеті харчових технологій, де основна увага акцентується на вивчення екологічних проблем підприємств харчового спрямування, де студенти знайомляться з існуючими системами екологічного менеджменту та аудиту підприємств харчової промисловості. Але такі навчальні заклади не вивчають специфіку аграрного виробництва і, відповідно, випускники вказаних закладів не готові здійснювати процедури екологічного контролю та аудиту у галузі охорони природи та збалансованого природокористування, а саме: моніторингу навколишнього середовища (природних і антропогенно змінених наземних та водних екосистем, гідроекологічного, геоекологічного, ґрунтового-екологічного, фітосанітарного, еколого-меліоративного, біоекологічного, агролісотехнічного, соціо-екологічного, геоінформаційного); аудиту (ризиків, територій, виробничих і природоохоронних об'єктів); екологічної паспортизації (підприємств, територій, об'єктів господарювання і природно-заповідного фонду); інспектування (діяльності підприємств та організацій як джерел забруднення навколишнього середовища); експертизи (видів діяльності, товарів та послуг, проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, передпроектних, проектних матеріалів і документації з впровадження нової техніки, технологій, науково-дослідних робіт, програм розвитку територій) в екологічному консалтингу, ліцензуванні, сертифікації, які будуть ефективно використовуватися у аграрному та природоохоронному комплексі з метою виробництва екологічного чистої продукції та сировини. Вищі аграрні навчальні заклади України не готують фахівців зі спеціальності 8.04010604 «Екологічний контроль та аудит». Брак фахівців може виявитися стримуючим фактором для забезпечення державної – гуманітарної, екологічної, техногенної, радіаційної, інформаційної безпеки та безпеки продовольства, продукції та послуг.

Випускники спеціальності «Екологічний контроль та аудит» можуть працювати на посадах еколога, інженера з: відтворення

природних екосистем, охорони природних екосистем, природокористування, охорони навколишнього середовища, радіаційної безпеки; фахівця з: управління природокористуванням, екологічної стандартизації, сертифікації та якості довкілля; інспектора з: радіаційної безпеки, охорони природи, охорони природо-заповідного фонду; екологічного аудитора та експерта з екології. Готовність майбутніх екологів до здійснення екологічного контролю та аудиту передбачає сформованість умінь: теоретично обґрунтовувати необхідність здійснення екологічного контролю (нагляду) за видами господарської діяльності (запроваджені і передбачувані), за розвитком природних і антропогеннозмінених систем і територій; вибору нормативно-правового, науково-методичного інформаційного забезпечення для проведення експертних процедур з врахуванням специфіки видів і форм контролю; застосування сучасних методик і методів наукового пізнання; збору, узагальнення і систематизації даних видів моніторингу, аудиту, паспортизації територій і підприємств у різних типах природокористування; розроблення, планування, проектування і впровадження галузевих і господарських систем і контролю; передбачення, прогнозування і моделювання стану і розвитку природних систем і техногенно порушених природно-територіальних комплексів геосфер; визначення джерел негативного впливу на довкілля; встановлення відповідності (акредитації) діяльності суб'єктів експертних перевірок діючим нормативам технічного регулювання (стандартизації); виявляти та запобігати можливим правопорушенням суб'єктами господарювання шляхом формування об'єктивних і неупереджених експертних висновків за умов уникнення неоднозначності їх тлумачень; діагностики доказів для підтвердження відповідності вимогам (сертифікації); формування вичерпної аргументації, підстав призупинення господарської діяльності (позбавлення ліцензії); системного аналізу якості параметрів довкілля, продукції, робіт та послуг для встановлення прийняттого рівня небезпеки для населення і навколишнього природного середовища нині й у майбутньому; ревізії щодо дотримання встановлених правових режимів використання природних ресурсів; виявлення, ідентифікації порушень і вжиття організаційно-управлінських заходів при застосуванні санкцій (у разі судочинного провадження) у встановленому законом порядку; зберігати комерційну і професійну таємницю; забезпечити доступ громадськості до екологічної інформації за результатами експертної діяльності шляхом оприлюднення через засоби

інформації; здійснювати незалежне громадське експертне оцінювання, залучати усі зацікавлені сторони для поліпшення екологічної ситуації.

В умовах ринкової економіки необхідними є фахівці, здатні визначити, змодельовати та здійснити процедури екологічного контролю та аудиту за галузевою та регіональною затребуваністю. Проблема в фахівцях з екологічного контролю та аудиту є актуальною і обумовлена соціальною затребуваністю міністерств і відомств як системи спеціально уповноважених органів виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, аграрної політики та продовольства, охорони здоров'я, надзвичайних ситуацій, інфраструктури, економічного розвитку, соціальної політики; функціонуванням на обласному, районному та місцевому рівнях їх структурних експертних підрозділів, спеціалізованих установ та організацій. Адже на сьогоднішній день підготовка висококваліфікованих фахівців з екологічного контролю та аудиту для сільськогосподарської та природоохоронної галузей знаходиться на початковій стадії. Це підтверджується даними Київського міського центру зайнятості, де на даний час не зареєстровано на обліку фахівців за спеціальністю «Екологічний контроль та аудит».

Відкриття спеціальності 8.04010604 «Екологічний контроль та аудит» у Національному університеті біоресурсів і природокористування України дасть можливість готувати фахівців, які відповідали б рівню державних вимог з урахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва.

Підготовка кадрів за даною спеціальністю буде враховувати вимоги ринкових відносин в економіці держави та розвитку різноманітних форм господарювання в галузі.

Література

1. Галузевий стандарт вищої освіти ОКХ, ОПП напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» спеціальності 8.04010604 «Екологічний контроль та аудит». Київ – 2013.

КОНЦЕПЦІЯ ПОДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТОВ ДКР «МАГІСТР» ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЮ 8.04010604 «ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТРОЛЬ И АУДИТ» В НУБІП УКРАЇНИ

Ю. В. Рибалко

В статтє представлена концепція підготовки, обшья характеристика и перспективы развития региона относительно потребности специалистов по специальности «Экологический контроль и аудит»

Ключевые слова: подготовка, концепция, экологический контроль, аудит, эколог

CONCEPTION OF PREPARATION OF SPECIALISTS ДКР MASTER'S «DEGREE» AFTER SPECIALITY 8.04010604 «ECOLOGICAL CONTROL AND AUDIT» IN НУБІП OF UKRAINE

U. V. Ribalko

In the article the concept of training, general characteristics and development prospects of the region on the need in the specialty "Environmental monitoring and audit"

Keywords: training, concept, environmental control, audit, environmentalist

Рибалко Юлія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри екології агросфери та екологічного контролю, декан факультету екології і сталого розвитку Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна) y_trygub@mail.ru

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Н. М. Рідей

УДК 378.1/.4:006.015.5 (477+73)

ПРОЦЕДУРИ АКРЕДИТАЦІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ ТА США

Н. М. Рідей, А. А. Шолудяк

У статті представлені основні відомості щодо процедур акредитації в США та Україні, проведена їх порівняльна характеристика. Виділені ключові спільні та відмінні риси етапів акредитаційної сертифікації та самоаналізу університетів.

Ключові слова: принципи акредитації, навчальний заклад, експертна група, самоаналіз, акредитаційна експертиза.

Зростання попиту на освітні послуги сприяє розвитку організацій, здатних їх надати, проте проблему забезпечення розподілу потреби у освітніх послугах набуває як кількісний показник – необхідно забезпечити якість відповідних послуг. В даний час освітні установи наділені досить великим ступенем свободи в своїй освітній діяльності.